Domoljubni radio

Portal domoljubnog radija

Domovinski rat: Njihov torpedo natjerao je JRM u bijeg

Mario Strinavić · Monday, November 25th, 2019

Domovinski je rat, 1991. godina, k tomu mjesec studeni; može li čemernije?

Svako malo čuju se uzbune, na televiziji loše vijesti, na radiju još gore jer brže dolaze. Facebooka i Instagrama nema, ne postoje. O poginulima se čita u novinskim osmrtnicama, onim papirnatim. I sve ih je više, a u njima su sve mlađa lica naših školskih prijatelja, poznanika, susjeda… Anđeli sa šoneta u gardističkim uniformama, s još paperjastim bradama, lica jedva punoljetnih dragovoljaca, gardista koji nisu stigli ostarjeti.

I toga četrnaestog studenoga, u večernjim satima, oglašena je uzbuna i stupilo je na snagu zamračenje. Zavijalo je u Splitu i Trogiru, tresla su se od straha Kaštela i trogirska Zagora; navodno je neki brod potopljen, neprijateljski, između Šolte i Brača, usred blokade Jadrana plovilima JNA, koja je preko noći od opjevane Titove flote postala flota vraga najcrnjega. Nitko nije točno znao što se to "kuha"…

No, nekolicina njih znala je zašto su se sirene oglasile; zato su toga četrnaestog studenoga, prije dvadeset i osam godina, tada mladi Trogirani **Leonardo Leo Miše**, **Miljenko Ivić** i **Vedran Rožić** pod zamračenjem u kafiću "R-klub" na Čiovu put Slatina, pod svjetlima voštanica, sretno popili šampanjac i čestitali jedan drugome.

Tek tri dana kasnije, sedamnaestog studenoga 1991., naime, u Slobodnoj Dalmaciji je osvanula vijest koja je samo donekle široj javnosti demistificirala razlog za uzbunu.

"Dobrovoljci Hrvatske ratne mornarice doteglili su u jednu uvalu na širem splitskom akvatoriju patrolni čamas 176 (pod imenom 'Mukos'), kojemu je za sada neobjašnjiva eksplozija raznijela pramac u noći 14. studenoga u Splitskim vratima. Incident na tom brodu poslužio je okupatorskoj mornarici kao povod za topničku kanonadu prema Splitu, Šolti i Braču, što je na kraju skupo platila izgubivši puno, a i neke od najjačih brodova u svojoj floti.

'Mukos' je očito doživio pravu muku jer ga je posada napustila na brzinu, ostavljajući Hrvatskoj ratnoj mornarici naoružanje i municiju, koja će odlično poslužiti u borbi protiv okupatora hrvatskog mora ako ponovno pokuša doći na domet hrvatske mornaričke artiljerije", stoji u tekstu legendarnog novinara, pokojnog **Marija Jerčića**, potpisanog inicijalima.

Koji dan kasnije, to jest dvadeset i prvog studenog, najjači izvor informiranja – i opet SD – objavio je pak razgovor s admiralom **Svetom Leticom**, kojemu je, među inima, postavljeno i ovo pitanje:
– Kod Brača je potopljen jedan neprijateljski brod ("Mukos", nap.a.). O tome se i danas ne znaju detalji. Što se zapravo dogodilo? – zanimalo je novinare.

– Naše snage su ga na istočnoj obali Brača potopile sredstvom s kopna, navođenim projektilom. Neprijatelj nije znao odakle smo pogodili taj patrolni brod. Mislili su da smo ih gađali topovima s rta Livka, na Šolti. Pogođeni i oštećeni brod oni su napustili. Mi smo ga poslije izvadili, popravili i ovih dana ulazi u redovnu upotrebu – odgovorio je admiral Letica.

Brod, nekadašnji "Mukos", u upotrebi je i danas, ali se zove "Šolta" i dio je flote HRM-a. Prema klasifikaciji, radi se o ophodnom brodu, odnosno o bivšem patrolnom čamcu Jugoslavenske ratne mornarice klase Mirna PČ-176 Mukos. Brod je izgrađen u Brodogradilištu Kraljevica, a porinut je 11. studenoga 1982. godine.

Dostupni podaci na Wikipediji još malo opisuju brod, no njegovo je potapanje sve do danas, odnosno do trenutka kad je i opet "Slobodna" otkrila važan dio povijesti nastanka samostalne hrvatske države, obavijen velom tajne…

Naime, na početku ovog teksta podsjetili smo se ratnih okolnosti iz recentne povijesti, te činjenice da je potapanje "Mukosa" bilo povod za odmazdu JNA, koja je sljedećeg dana u očaju ispalila streljivo i zauvijek napustila Jadran, te ga na taj način deblokirala. Tadašnji komandanti jugovojske uspješno su nasjeli na, zapravo, trik; pomislili su, nakon diverzije na "Mukos" i potom njegovo zaposjedanje, da raspolažemo bogzna kakvim naoružanjem.

Zapravo smo, dragi čitatelji, imali samo jedan jedini, takoreći ručno izrađeni torpedo. Njegovi su autori, pogađate, dvojica inženjera također s početka ovog teksta: Leo Miše, tada 27-godišnji diplomirani inženjer strojarstva – pripravnik u trogirskom škveru i onomad 39-godišnji Miljenko Ivić, diplomirani inženjer elektrotehnike koji je posjedovao mali servis za popravak televizora u Trogiru. Oni su "tata i mama" torpeda

kućne izrade koji je potopio “Mukos”, i to sindromom “đurđevačkog pijetla”; jedan torpedo kao privid “obilja”, odnosno u ovom slučaju privid moćnog naoružanja…

A onaj koji je u toj noći ispaljivanja torpeda i potapanja patrolnog broda JNA, četrnaestog studenoga, s Mišom i Ivićem popio šampanjac po zamračenju, bio je nogometaš i vlasnik kafića na Čiovu Vedran Rožić, također iz prve ruke svjedok djelića povijesti s koje je tek sada, dvadeset i osam godina kasnije, skinuta vojna tajna…

– Da, mi smo došli, samoinicijativno, na ideju da izradimo projektil – govore Miše i Ivić, danas zreli ljudi bez vojne penzije, onomad entuzijastični proizvođači prve “paklene naprave” koja je prestrašila Kadijevića i JNA, a nakon koje su napravili još pedesetak replika iste.

– Ideja se začela sredinom rujna iste te devedeset i prve, točnije trinaestoga, kad je raketna topovnjača JNA napala Vojarnu Seget preko puta trogirskog škvera. Ja sam tada išao na posao, a Ivić je šmugnuo iz servisa na kavu, i obojica smo protrnuli od straha, ali se i ujedinili u istom cilju: pokazat ćemo mi njima zube! Napravit ćemo, zahvaljujući našem tehničkom inženjerskom znanju, torpedo! – entuzijastično su Miše i Ivić krenuli u projekt koji će stvari preokrenuti u korist tada praktično goloruke hrvatske vojske.

– Naša odluka bila je jasna: izradit ćemo navođeni projektil kodne oznake TG01 ni iz čega, samo iz vlastite glave i znanja. Nije bilo projektne dokumentacije za isti, a nije bilo ni puno vremena; o repromaterijalu da ne govorim. Kad nešto stvarno želiš napraviti, treba ti osnovno znanje iz strojarstva, hidraulike, elektronike, hidrodinamike i upravljanja, i tako dalje. Krenuli smo od vlastitih parametara, sami smo napravili plovilo teško dvadesetak kilograma, isto tako ni iz čega pronašli materijal i u slobodno vrijeme – zapravo stalno – dijelove dorađivali u trogirskom škveru, a spajali doma u garaži.

Mi smo bili pravi pokret otpora, dva “Grunfa” iz “Alan Forda”, čiji je projekt, međutim, ispunio očekivanja, prepao neprijatelja, nagnao ga na očajničku katarzu prije bijega te, u konačnici, oslobodio Jadran – sažimlju naši sugovornici, danas 54-godišnji Miše i 66-godišnji Ivić. Te dane mladosti i entuzijazma, ali i neopisivog straha nikad, vele, neće zaboraviti…

– Zasukali smo rukave, znali smo da možemo i imamo dovoljno znanja da u kratkom vremenu stignemo definirati tijelo i plovnost navođenog projektila kakvog tada nije imala ni Jugoslavenska narodna armija! TG01 bio je u potpunosti u moru, nevidljiv,

samo dva centimetra je virio s antenom, dovoljno da uhvati signal. Dijelovi, ah, to je bilo nevjerojatno! Nalazili smo ih posvuda: pogonski motor za upravljanje kormilom bio je onaj koji je pokretao brisače “stojadina” iz očeve garaže.

Glavni, to jest pogonski motor, također je bio iz starog “stojadina”, točnije motor hladnjaka, a tijelo projektila zapravo je bio komad kanalizacijske cijevi promjera šesnaest centimetara. Gornja je cijev bila tanja, pet centimetara široka. Propeler? On je nakalemljen iz brodskog motora “Tomos 4”. No, najjači dio bila je glava projektila, na koju je stavljen udarni upaljač. Glava je, naime, napravljena od hranilice za kokoši iz jednog dvorišta u okolici Trogira!

Pogledajte malo bolje. Baterija za napajanje motora izvađena je iz stare radiostanice RUP. Vidite – pokazuje Miše na crno-bijelu fotografiju, na kojoj kao mladi inženjer drži svoj projektil prvijenac. Da, taj koji je potopio “Mukos” i prestrašio neprijateljsku vojsku…
– Posvuda smo tražili dijelove, Trogir je osjećao da se nešto “kuha”. Tako su nas “nanjušili” i u ronilačkom društvu “Jastog”, čiji su se ronioci tada mladoj hrvatskoj vojsci stavili na raspolaganje kao ronioci diverzanti. Oni su vjerojatno javili “zelenim beretkama” i admiralu Domazetu Loši za naš naum, s kojim je bio upoznat i admiral Sveto Letica.

Onda je nastao konflikt: kome ide projektil, tko će “dirigirati” njegovu upotrebu? U ta dva mjeseca do ispaljivanja, usred posla u vezi izrade prvog navođenog hrvatskog projektila, k nama su u garažu banuli Lošini ljudi i on osobno tražeći više informacija. U međuvremenu su interes za projektil, dakako, sve više iskazivali i sa strane admirala Svete Letice: kapetan bojnog broda Miro Lozina i Mile Bosanac, ujedno pripadnici Letičine tajne službe, osobno su došli na pregovore.

Naknadno je odlučeno da projektil ide njima kao lokalnim snagama. Uspjeli smo pravodobno nabaviti i ključni sastojak: dvanaest i pol kilograma plastičnog eksploziva, u agregatnom stanju nalik plastelinu, koji smo nabijali štapom u unutrašnjost cijevi. Prilikom transporta antena je bila preventivno zalijepljena za tijelo projektila ljepljivom trakom na kojoj je pisalo “Brodomerkur”.

Tako smo naše prvo “čedo” TG01 od milja zvali “Brodomerkur” – prisjećaju se inženjeri Miše i Ivić, kojima je nakon izrade prve naše “paklene naprave” u amanet došlo i obučiti diverzante kako će je u više ciljeve oslobođenja hrvatskog Jadrana i ispaliti…

– Sve se odigralo više-manje po planu; cilj je bio ispunjen, neprijatelj protjeran – sažimlju naši sugovornici.
Leonardo Leo Miše i Miljenko Ivić nakon prvog torpeda TG01 napravili su, uz potporu dijaspore i jedne njemačke tvornice (dijelovi), još niz projektila za podmorsko, ali i kopneno djelovanje. K tomu, osmislili su te izradili i prvu bespilotnu letjelicu, preteču promatračkog "drona" za područje oko Drniša, gdje su bile stacionirane srpske neprijateljske snage, čiji se "posmrtni ostaci" i dandanas čuvaju na Ivićevu šufitu u Trogiru.

"Grunfovi" ili dva samozatajna inženjera pionira izrade teškog naoružanja naše Hrvatske vojske tada u povojima, sretni su i uspješni građani u zrelim godinama. Nakon intenzivnog trogodišnjeg djelovanja u Domovinskom ratu na poslovima projektiranja i proizvodnje, dakako najviše tajno na širem području Trogira, vratili su se poslovima koje su radili i prije izbijanja obrambenog Domovinskog rata, i nisu tražili ni penziju ni odličje, iako im je nuđeno da "dođu regulirati status".

Oni su smatrali da su ispunili svoj dug prema domovini kao stručnjaci i intelektualci, te da samim tim imaju dovoljno alata i zdravlja da mogu nastaviti sa životima ondje gdje su stali prije nego što ih je zemlja pozvala u pomoć.

Leonardo Leo Miše (54) vlasnik je uspješne privatne tvrtke i s obitelji živi u Zagrebu, a Miljenko Ivić (66) sa svojima živi na relaciji Trogir – Amerika. Umjesto da servisira televizore u Trogiru, danas radi na održavanju flote kruzera za glasovitu svjetsku kompaniju "Disney".

Ovu priču ispričali su nam samo zato jer smo ih mi nagovorili, i jer im je nakon gotovo trideset godina istekla obveza čuvanja vojne tajne pa su i smjeli.

– Željeli bismo, nakon svega, zahvaliti našim sugrađanima, Trogiranima koji su onomad, u tim teškim danima, podržali projekt: doktoru Mladenu Paviću, Bobi Lučinu, Jošku Ivačiću (ratnom gradonačelniku Trogira), Ivi Tironiju, Buci, Ćali, Tomi, Bari, Nikši i drugima. Ljudi, hvala vam – poručili su trogirski inženjeri. Piše slobodnadalmacija.

Foto: ilustracija

Mario S.

This entry was posted on Monday, November 25th, 2019 at 10:15 am and is filed under Aktualno, Domoljublje You can follow any responses to this entry through the Comments (RSS) feed. Responses are currently closed, but you can trackback from your own site.